

บทที่ 5

สรุปการวิจัยและขอเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปฏิบัติการจริยธรรมของนักเรียน ครู และผู้ปกครองต่อพฤติกรรมของผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม และศึกษาอิทธิพลของตัวแปรเพศ ศาสนา ภูมิภาค อาชีพหลักของครอบครัว สภาพความเป็นเมืองและสถานภาพ ต่อปฏิบัติการจริยธรรมต่อพฤติกรรมของผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานของการวิจัย

ตัวแปร เพศ ศาสนา ภูมิภาค อาชีพหลักของครอบครัว สภาพความเป็นเมือง และสถานภาพจะมีอิทธิพลต่อปฏิบัติการจริยธรรมทั้งทางบวกและทางลบต่อพฤติกรรมของผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2524 ครูและผู้ปกครอง จากภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 2,835 คน โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ มาตรฐานปฏิบัติการจริยธรรมต่อพฤติกรรมของผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวการสร้างความหมายของออสกูค และมาตรฐานกพฤติกรรมของไทรแอนคิส

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กลุ่มตัวอย่างนักเรียน ผู้วิจัยให้นักเรียนทำมาตรวัดพร้อมกันในเวลาเรียน
2. กลุ่มตัวอย่างครู ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนให้ช่วยกรุณาแจกมาตรวัดแก่ครูและอาจารย์ของโรงเรียนทำ

3. กลุ่มตัวอย่างผู้ปกครอง ในกรณีที่ทางโรงเรียนสามารถนัดมาประชุมที่โรงเรียนได้ ผู้วิจัยจะให้ผู้ปกครองที่มาจากทั้งหมดมาตรวจวัดพร้อมกัน ถ้าทางโรงเรียนไม่สามารถนัดผู้ปกครองมาได้ ผู้วิจัยจะปากษาตรวจวัดกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนำไปชี้แจงให้ผู้ปกครองทำที่บ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เอส. พี. เอส. เอส. ค่าความและวิเคราะห์ค่าสถิติดังนี้

1. หาค่ามัธยฐาน เลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนปฏิบัติการจริยธรรม จำแนกตามตัวแปรอิสระ
2. ทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ตามตัวแปรอิสระ โดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว
3. ในกรณีที่พบความแตกต่างจากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน จะทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ

ผลการวิจัย

1. นักเรียน ครู และผู้ปกครอง จะมีปฏิบัติการจริยธรรมทางบวกและจะไม่มีปฏิบัติการจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมการสะสมวัตถุ ความมั่งคั่ง การสะสมสิ่งมีค่า การควบคุมพืช การควบคุมน้ำ และการควบคุมสัตว์
2. นักเรียน ครู และผู้ปกครอง จะมีปฏิบัติการจริยธรรมทางลบและจะไม่มีปฏิบัติการจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรม การทำลายพันธุ์สัตว์ การทำให้สิ่งแวดล้อมสกปรก การทำลายพันธุ์พืช การฆ่าสัตว์มาตอกตู้กัน และการทดลองกับสัตว์
3. พฤติกรรมการเช่นไหว้บวงสรวงผีसाงเทวดา การอนุรักษ์ความงามธรรมชาติ นักเรียน ครู และผู้ปกครอง ไม่น่าใจว่าจะมีหรือจะไม่มีปฏิบัติการจริยธรรมทางบวก แต่จะไม่มีปฏิบัติการจริยธรรมทางลบ
4. พฤติกรรมการใช้แรงงานสัตว์ การทำลายทรัพยากรธรณี การฆ่าสัตว์ ไม่น่าอนุรักษ์พลังงาน และการแข่งสัตว์ นักเรียน ครู และผู้ปกครอง จะไม่มีปฏิบัติการจริยธรรมทางบวก แต่ไม่น่าใจว่าจะมีหรือจะไม่มีปฏิบัติการจริยธรรมทางลบ

5. นักเรียน ครู และผู้ปกครอง ไม่น่าใจว่าจะมีหรือจะไม่มีปฏิริยาจริยธรรม ทางบวกและทางลบต่อพฤติกรรมการไม่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์

4. อิทธิพลของตัวแปรอิสระต่อปฏิริยาจริยธรรมทั้งทางบวกและทางลบ

4.1 เพศชายและเพศหญิงมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมของผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ($P < .01$) 6 พฤติกรรม และมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบแตกต่างกัน ($P < .05$) 5 พฤติกรรม จากจำนวนพฤติกรรมทั้งหมด 20 พฤติกรรม แสดงว่าตัวแปรเพศมีอิทธิพลต่อปฏิริยาจริยธรรมทั้งทางบวกและทางลบต่อพฤติกรรมของผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อมค่อนข้างน้อย

4.2 กลุ่มผู้ที่นับถือศาสนาต่างกัน มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมของผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ($P < .05$) 5 พฤติกรรม และมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบแตกต่างกัน ($P < .05$) เพียงพฤติกรรมเดียว แสดงว่าตัวแปรศาสนามีอิทธิพลต่อปฏิริยาจริยธรรมทั้งทางบวกและทางลบน้อยมาก

4.3 ผู้ที่อยู่ภูมิภาคต่างกัน มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมของผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ($P < .05$) 16 พฤติกรรม แสดงว่าตัวแปรภูมิภาคมีอิทธิพลต่อปฏิริยาจริยธรรมทางบวกอย่างมาก โดยพบว่าพฤติกรรมที่แสดงถึงการไม่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพลังงาน พฤติกรรมกระทำต่อสัตว์ในรูปแบบต่าง ๆ นั้น คนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ และคนกรุงเทพมหานครมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกน้อยกว่าภูมิภาคอื่น ๆ สำหรับปฏิริยาจริยธรรมทางลบ ผู้ที่อยู่ภูมิภาคต่างกัน มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมของผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ($P < .05$) 11 พฤติกรรม ซึ่งนับว่าตัวแปรภูมิภาคมีอิทธิพลต่อปฏิริยาจริยธรรมทางลบน้อยค่อนข้างมาก โดยพบว่าพฤติกรรมเกี่ยวกับการคัดแปลง และควบคุมธรรมชาติ พฤติกรรมการสะสมวัตถุและสิ่งมีค่า คนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบน้อยกว่าคนภูมิภาคอื่นและคนภาคใต้มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบน้อยกว่าคนภูมิภาคอื่น ๆ

4.4 บумаจากครอบครัวอาชีพหลักต่างกัน มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกและทางลบต่อพฤติกรรมของผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ($P < .05$) 2 พฤติกรรม แสดงว่าตัวแปรอาชีพหลักของครอบครัวแทบจะไม่มีอิทธิพลต่อปฏิริยาจริยธรรมทั้งทางบวกและทางลบเลย

4.5 ผู้ที่มาจากสภาพความเป็นเมืองต่างกัน มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมของผู้คนที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ($P < .05$) 6 พฤติกรรม และมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบแตกต่างกัน ($P < .05$) 5 พฤติกรรม แสดงว่าตัวแปรสภาพความเป็นเมืองมีอิทธิพลต่อปฏิริยาจริยธรรมทั้งทางบวกและทางลบค่อนข้างน้อย

4.6 สถานภาพต่างกัน มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมของผู้คนที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ($P < .05$) 15 พฤติกรรม และมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบแตกต่างกัน ($P < .05$) 14 พฤติกรรม แสดงว่าตัวแปรสถานภาพมีอิทธิพลต่อปฏิริยาจริยธรรมทั้งทางบวกและทางลบอย่างมาก โดยพบว่า พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำลายทรัพย์สิน การฉ้อโกง การควบคุมและคัดแปลงธรรมชาติ พฤติกรรมกระทำต่อสัตว์ในรูปแบบต่าง ๆ ครูมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกมากกว่าสถานภาพอื่น ๆ และมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบน้อยกว่าสถานภาพอื่น ๆ ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกน้อยกว่าสถานภาพอื่น ๆ และผู้ปกครองมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบมากกว่าสถานภาพอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

ผลการสำรวจทำให้ทราบว่าในสภาพที่เป็นจริง นักเรียน ครู และผู้ปกครองมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกและทางลบต่อพฤติกรรมของผู้คนที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม เช่นไรบ้าง กล่าวคือจากปฏิริยาจริยธรรมที่มีต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ทำให้ทราบว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคม และพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของสังคม

เมื่อทราบสภาพที่เป็นจริงเช่นนี้ และพิจารณาเห็นว่า เป็นไปในลักษณะที่เหมาะสม คึงามแล้ว ก็จะได้ส่งเสริมปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมนั้น ๆ ให้ดำเนินต่อไปและเพิ่มความแข็งแกร่งของปฏิริยายิ่ง ๆ ขึ้น แต่ถาพิจารณาแล้วเห็นว่าปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมบางพฤติกรรมไม่เหมาะสม คึงาม ก็จะได้ปรับปรุงแก้ไขในทันที โดยไม่ปล่อยให้ดำเนินต่อไปด้วยความสับสนจนยากที่จะแก้ไขในภายหลัง

ในการส่งเสริมปฏิริยาจริยธรรมหรือปรับปรุงแก้ไขก็ตาม สามารถทำได้โดยอาศัยการนำทอดทางสังคมผ่านกระบวนการให้การศึกษาและสื่อมวลชนสาขาต่าง ๆ เริ่มที่การให้สมาชิกของสังคมได้เห็นว่าพฤติกรรมที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม เช่นไร เป็นพฤติกรรมที่ถูกตอง คึงามและเหมาะสม เมื่อกระทำแล้วจะเกิดผลดีต่อสังคมและจะได้รับการยกย่อง

ชมเชยจากผู้อื่น พฤติกรรมใดไม่เหมาะสม ไม่สมควรกระทำต่อสิ่งแวดล้อม เพราะจะทำให้เกิดผลเสียต่อสังคมและจะถูกลงโทษเมื่อกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ จากนั้นจึงแสดงให้สมาชิกของสังคมแน่ใจว่าปฏิกริยาจริยธรรมจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนและเคร่งครัด ภายหลังจากที่มีพฤติกรรมกระทำต่อสิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่าง ๆ กังนั้นในการถ่ายทอดมิใช่ให้เพียงความรู้ความเข้าใจ แต่ต้องให้สมาชิกทราบถึงปฏิกริยาจริยธรรมที่จะได้รับเมื่อกระทำพฤติกรรมใด พฤติกรรมหนึ่ง เพื่อช่วยเป็นแนวทางในการตัดสินใจว่าควรหรือไม่ควรกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องสนับสนุนให้สมาชิกของสังคมมีความกล้าที่จะแสดงปฏิกริยาจริยธรรมด้วย

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรภูมิภาคและสถานภาพมีอิทธิพลต่อปฏิกริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมของผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม กังนั้นเมื่อพฤติกรรมกระทำต่อสิ่งแวดล้อมใดที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมแล้ว ควรมีการเผยแพร่และให้ความรู้แก่สมาชิกของสังคมอย่างทั่วถึง ทุกเพศ ทุกวัย โดยสอดคล้องในหลักสูตรการเรียนการสอนและสื่อมวลชนทุกสาขา ให้คนในทุกภูมิภาคได้ทราบทั่วถึงกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวแปรกับปฏิกริยาจริยธรรมทั้งทางบวกและทางลบต่อพฤติกรรมของผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น อิทธิพลของศาสนาต่อปฏิกริยาจริยธรรม อิทธิพลของอาชีพหลักของครอบครัวต่อปฏิกริยาจริยธรรม เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิกริยาจริยธรรมกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น เชื้อชาติ รัศมีอายุ รัศมีการศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น
3. พฤติกรรมที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อมแต่ละพฤติกรรมล้วนน่าสนใจ และควรมีการศึกษาให้ละเอียดลึกซึ้งในแต่ละพฤติกรรมตามตัวแปรอิสระต่าง ๆ
4. การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจปฏิกริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมของผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อมในรัศมีกว้าง ทำให้ทราบว่าคนในสังคมส่วนใหญ่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกหรือทางลบต่อพฤติกรรมใด จึงน่าจะมีการศึกษาให้ละเอียดต่อไปว่าปฏิกริยาจริยธรรมทั้งทางบวกและทางลบนั้น เป็นปฏิกริยาที่แสดงออกมภายนอกหรือเป็นเพียงปฏิกริยาภายใน เพื่อจะได้ทราบว่าคนในสังคมไทยมีกลไกควบคุมพฤติกรรมของผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อมหละหลวมหรือแข็งแรงแรงเพียงไร

5. นอกจากปฏิกิริยา 8 ปฏิกิริยาที่นำมาศึกษา คือ ชื่นชมยินดี ภูมิใจ ให้กำลังใจ เห็นด้วย คบหาเป็นมิตร ทำหน้าที่ รับผิดชอบ และพร้อมแล้ว ปฏิกิริยาที่น่าจะนำมาศึกษาเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป คือ ให้อภัย เพื่อให้ทราบว่าคนส่วนใหญ่ในสังคมมีปฏิกิริยาให้อภัยต่อพฤติกรรมใบบ้าง

6. ควรมีการพยายามและการสนับสนุนในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปฏิกิริยาจริยธรรมให้กว้างขวางต่อไปอีก เพื่อประโยชน์ในการวิจัยระดับลึกให้ได้อผล

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย